

УДК 392.5+77.04/77.067+778](477)

DOI <https://doi.org/10.15407/nte2020.04.066>**БЕХ КАТЕРИНА**

молодший науковий співробітник відділу «Український етнологічний центр» Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України

BEKH KATERYNA

a junior research fellow at the Ukrainian Ethnological Centre Department of the M. Rylskyi Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the NAS of Ukraine

Бібліографічний опис:

Бех, К. (2020) Особливості побутування фото- та відеозйомки у традиційному й сучасному весіллі та інноваційно-технологічні формати проведення шлюбних церемоній. *Народна творчість та етнологія*, 2020, 4 (386), 66–74.

Bekh, K. (2020) Features of Photo and Video Shooting in Traditional and Modern Weddings and Innovative-Technological Formats of Holding Wedding. *Folk Art and Ethnology*, 2020, 4 (386), 66–74.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУТУВАННЯ ФОТО- ТА ВІДЕОЗЙОМКИ У ТРАДИЦІЙНОМУ Й СУЧАСНОМУ ВЕСІЛЛІ ТА ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ФОРМАТИ ПРОВЕДЕННЯ ШЛЮБНИХ ЦЕРЕМОНІЙ

Анотація / Abstract

Основним джерелом для написання праць шлюбно-обрядової тематики слугує текстова й аудіофіксація інформації від учасників та очевидців весільного дійства. Унаслідок технічного прогресу з'явилися нові засоби збереження та відтворення історичної дійсності – фотографії та відеозаписи. Вони як джерела притягують наукову увагу етнологів, істориків, соціологів, антропологів та культурологів.

З кінця XIX ст. технічний розвиток надав можливість етнографам, крім малюнків, креслень та схем, здійснювати фотографування, а ще згодом – відеозйомку. Водночас більший масив візуальної та аудіовізуальної джерельної бази дослідників складають екземпляри із сімейних архівів. Окрім звичайної побутової зйомки портрета і пейзажу, з'явилися перші світлини із документальним та науковим змістом. Стосовно часу появи весільної фотографії, то прийнято вважати, що він збігається із виникненням та поширенням фотографії загалом.

До середини XX ст. фотографування наречених здійснювалося у студіях, адже обладнання було громіздким і не-транспортбельним, а процес знімання – тривалим. Світлини мали портретний характер, позування молодих обмежувалося лише однією або двома строгими поставами. Розвиток весільної фотографії перейшов на новий етап після Другої світової війни, коли з'явилася нова концепція зйомки подій усього весільного дня.

У період активного впровадження радянської обрядовості присутність фотографа під час реєстрації шлюбу стала звичним явищем. Із 1990-х років на весіллі паралельно з репортажним та постановочним фотографуванням стає популярною відеозйомка за допомогою портативної касетної відеокамери. Спочатку фільмування весільного дня здійснювалося фрагментарно, у короткометражному форматі. З розвитком фотозйомки виникли й нові варіації відео. Здебільшого це короткометражний фільм про історію знайомства та взаємини наречених. Сім'ї молодих намагаються

відтворити відомі їм традиційні звичаї, характерні їхній місцевості, використовуючи відповідний одяг, атрибути, словесні формули тощо.

Зауважимо, що у час цифрових технологій весільні фото та відео стали доступними для загалу, зокрема, для Інтернет-користувачів. Сучасні наречені є активними користувачами соціальних мереж та спільнот й часто публікують свої весільні світліни й кліпи в галереях на своїх віртуальних сторінках, тематичних сайтах чи блогах. Серед молоді весільні відеостріми набувають все більшої популярності, тому не виключаємо, що з часом такі трансляції природно сформуються у новий звичай сучасного весілля.

Ключові слова: фотографія, відеозйомка, фоторепортаж, фотоальбом, відеотрансляція, онлайн-весілля.

One of the main sources for writing such works is the text and audio recording of information from participants and eyewitnesses of wedding ceremony. As technology advances, new means of preserving and reproducing historical reality have emerged: photography and video recordings. Photographs and videos as sources attract the scientific attention of ethnologists, historians, sociologists, anthropologists, and culturologists.

Since the late XIXth century, technical development has allowed ethnographers, in addition to drawings, sketches and diagrams, to take photographs, and later – videos. At the same time, specimens from family archives constitute a larger array of researchers' visual and audio-visual source bases. Besides ordinary everyday domestic portrait and landscape photography, the earliest photos with documentary and scientific contents have appeared. As for the time of wedding photography appearance, it is believed that it coincides with the emergence and spread of photography in general.

By the mid-XXth century, brides had been photographed in studios, as the equipment was cumbersome and nonportable, while the filming process was lengthy. Photographs had a portrait nature, the posing of the married couples was limited to one or two strict poses. The development of wedding photography has entered a new phase after the Second World War, when a new concept of shooting the events of the whole wedding day appeared.

During the period of active introduction of Soviet rituals, the presence of a photographer during the marriage registration became commonplace. Since the 1990s, video shooting with a portable videocassette camcorder had become popular at weddings in parallel with reportage and staged photographs. Initially, the filming of a wedding day was carried out in fragments, in a short-length format. Along with the change in photography formats, new variations of video shooting have emerged. For the most part, this is a short film on the history of dating and relationships of the newly married couple. Families of the latter try to reproduce the traditional customs known to them and typical of their places of residence, namely clothes, attributes, verbal formulae, and wedding gifts.

It is noteworthy that in the age of digital technologies, wedding photos and videos have become available to the general public, namely to Internet users. Modern newly married couples are active participants of social networks and communities and often publish their wedding photos and clips in galleries on their virtual pages, individual thematic sites or blogs.

Among young people, such wedding video streams become increasingly popular, so it is not inconceivable that as time goes by, such broadcasts will naturally form a new custom of modern weddings.

Keywords: photography, video recording, photo-report, photo album, video broadcast, online wedding.

На сьогодні існує чимало праць, присвячених різноаспектному вивченню традиційного українського весілля. Основним джерелом для написання таких студій слугує текстова й аудіофіксація інформації від учасників та очевидців весільного дійства. Унаслідок технічного прогресу з'явилися нові засоби збереження та відтворення історичної дійсності – фотографії та відеозаписи. Ці візуальні й аудіовізуальні матеріали мають інформаційний потенціал, який відкриває можливість для більш детального та повноцінного дослідження весільної тематики. Фотографія, а згодом і відео у порівнянні з іншим ілюстративним матеріалом стали одними з найточніших засобів відтворення етнографічної дійсності.

Німецький історик фотографії В. Беньямін зауважував, що, завдяки технічним можливостям об'єктива, фотографія найбільш точно відображає факти видимої реальності, порівняно з будь-яким іншим зображенням (малюнком, плакатом, навіть кіно) [1, с. 18]. Зафіксована на фотографії інформація зберігає в собі знання та досвід минулих поколінь, що передаються в часі, поки зберігається сама фотографія [8, с. 101].

Фотографії та відеозаписи як джерела притягують наукову увагу етнологів, істориків, соціологів, антропологів та культурологів. Зокрема, серед сучасних вітчизняних авторів варто виділити Л. Маркітан, яка у своїх студіях зауважує на інформативності та переконливості фото- і відеодокумен-

тів [10]. У науковому доробку О. Коляструк містяться цінні розвідки, що стосуються використання візуальних джерел для дослідження та реконструкції повсякденного життя [6]. На увагу заслуговують публікації В. Дмитрюк [4] про фотографію як явище в етнічних культурах та Я. Красилук про особливості нагромадження історичної пам'яті через світлина [8].

З кінця XIX ст. технічний розвиток надав можливість етнографам, крім малюнків, креслень та схем, здійснювати фотографування, а ще згодом – відеозйомку. Водночас більший масив візуальної та аудіовізуальної джерельної бази дослідників складають екземпляри із сімейних архівів. Наповнення сімейних архівів здійснювалося відповідно до доступності в побуті засобів та приладів технічного прогресу. Спочатку в сім'ї зберігали по кілька чорно-білих фотографій, згодом родинний архів збільшувався, наповнюючись якісними кольоровими світлинами й відеозаписами.

Сьогодні портативні й легкі у користуванні фотоапарати відтворюють якісну картинку. Це, звичайно, значно полегшує як процес самостійної фіксації, так й аналіз етнографічного матеріалу, відібраного із сімейних архівів. Перші ж фотографічні зображення отримували в результаті тривалого процесу.

Відомо, що в 1826 році Джозеф Ніпс зафіксував вид з вікна після 8-годинного експонування за допомогою камери-обскури на олов'яній пластинці. У 1839 році Жак Дагерр отримав зображення після 30-хвилинного експонування іншим способом – за допомогою мідної пластини та парів ртуті. З появою фотоапарата марки «Кодак», винайденого Джорджем Істматом у 1888 році, був зроблений великий крок у використанні фотографії як історичного документа. Коротші витримки і портативність «Кодака» збільшили можливості для того, щоб домогтися природності зображення на світлинці, значно розширили низку сюжетів, що їх могло фіксувати око фотографа, і змінили характер репортажу [7, с. 260].

В Україні фотографію представили в 1840-х роках іноземці, які були учасниками щорічних міжнародних Київських ярмарків – «Контрактів», й згодом залишилися на постійне проживання. Зокрема, француз Шарль-Поль Гербст відкрив у Києві фотостудію. Протягом 1860–1890 років почали функціонувати фотостудії в Одесі, Харкові, Полтаві та інших великих містах. Дослідники фотографії зауважують, що до 1914 року в Києві працювало близько 70 комерційних фотографів, а в Одесі – близько 40 [15].

Окрім звичайної побутової зйомки портрета та пейзажу, з'явилися перші світлини із документальним та науковим змістом. Стосовно часу появи весільної фотографії, то прийнято вважати, що він збігається із виникненням та поширенням фотографії загалом. На перших фотознімках середини 40-х років XIX ст., які дійшли до наших днів, зображені саме молодята [1].

Перші кінокадри людство побачило тільки в 1885 році, коли брати Люм'єри запатентували кіноапарат для зйомки і проєкції «фотографій, що рухаються», назвавши його «кінематографом». Згодом вдосконалення та розвиток техніки відкрили нові перспективи перед засобами зображальної фіксації історичної дійсності – у другій половині XX ст. з'явився відеозапис [10, с. 36].

На межі XIX–XX ст. фотографія ще залишалася цінною та недешевою. У цей період, як зауважує О. Пригарін, фотографії презентували міське середовище й належали можливим верствам населення [14].

Напрацювання науковців, пов'язані із фотографією в етнографії, дозволяють зробити хронологічну періодизацію створення та існування знімків: 1) традиційний період (кін. XIX – 30-ті роки XX ст.) – побутує студійний формат портретного жанру, а також акцентування на знакових моментах життя, зокрема весілля; 2) модерний період (40–90-ті роки XX ст.) – етап «фотолітописів» – сімейних альбомів та різного роду фотоколажів, репортажної зйомки важливих родинно-публічних подій; 3) сучасний

період (поч. ХХІ ст.) – ера «постфотографії», яку спричинила цифрова революція і для якої характерна фіксація фотоспадщини в середовищі культури за допомогою накопичення автоусвідомлень, вражень та внутрішнього бачення її носіїв [13]. Відповідно така ж періодизація накладається на розвиток та побутування весільної фотографії.

До середини ХХ ст. фотографування наречених здійснювалося у студії, адже обладнання було громіздким і нетранспортувальним, а процес знімання – тривалим. Світлини мали портретний характер, позування молодих обмежувалося лише однією або двома строгими поставами. Часто фотозйомки могли проходити за день до або після весілля. Для таких світлин молодята позували не у весільному строї, а лише у кращому святковому вбранні. Також для фотографування подружжя могли використовувати пропонований студією одяг. Крім таких невідповідностей, були й інші неточні відтворення вбрання. Зокрема, за браком коштів чи через неможливість їх добути молоді не мали при собі обрядових та знакових весільних елементів одягу. У таких випадках світлини зазнавали художньої обробки – домальовували вінок чи фату наречених, квітку – нареченому. При етнографічному аналізі таких весільних знімків варто враховувати спосіб отримання зображення.

Розвиток весільної фотографії перейшов на новий етап після Другої світової війни, коли з'явилася нова концепція зйомки подій усього весільного дня. Цьому почасти сприяло удосконалення системи фотозйомки і поява компактного спалаху. Фотографи, які швидко сприйняли нові технології, приходили на весілля, робили знімки і після урочистості намагалися їх продавати. Незважаючи на низьку якість таких світлин, це створило велику конкуренцію для професійних фотостудій. Ситуація, що склалася, змусила фотографів у прямому сенсі слова вийти за межі своїх студій і почати знімати під час самого свята [16]. Саме так поряд із портретним стилем весільної фотографії з'являється

новий – фотожурналістика. На сьогодні це два основних напрями весільної зйомки.

У період активного впровадження радянської обрядовості присутність фотографа під час реєстрації шлюбу стала звичним явищем. Зокрема, такі послуги пропонували відділи обрядових служб, які були створені при Палацах одружень. Відтак, сімейні архіви містять більше знімків, зроблених під час офіційної частини, ніж під час святкової гостини, застілля. Здебільшого на світлинах зафіксовано ключові дії реєстрації шлюбу – запалення нареченими факела, підпис актового запису, обмін обручками. Примітно, що узяті із різних родинних альбомів фотографії цього періоду презентують однакові особливості та деталі проведення реєстрації шлюбу – оформлення урочистих залів, вбрання розпорядників, великий стіл для розпису, прикрашений рушником, хлібом (короваєм) та квітами. Зауважимо, що такі світлини чітко окреслюють впроваджені шаблони весільної обрядовості – зроблені в різних регіонах, вони не відображають етнографічних особливостей укладання шлюбу.

Пізніше формат весільної фотозйомки змінюється, виникає новий жанр – весільний фоторепортаж, який передбачає хронологічне знімання всього весільного дня без втручання фотографа. При такому форматі зйомки вартісними та етнографічно змістовними є світлини, зроблені під час неофіційної частини весілля. Адже, незважаючи на курс впровадження нової радянської обрядовості, друга частина весілля, а саме пригощання та гуляння, здебільшого проводилася у традиційному ключі, особливо в сільській місцевості. Під час аналізу таких фотознімків примічаємо традиційні явища, а саме – зображення зустрічі молодих, знімання фати, святкового столу, танців. Як зауважує О. Коляструк, фотографії майже завжди відбивають звичаї і світогляд того періоду, коли їх знімають [7, с. 261]. Відтак, на світлинах періоду радянської обрядовості простежуємо співіснування традиційних та нових весільних елементів. Прикладом

цього є вбрання нареченого: на ньому класичний костюм, але з хусткою збоку, або зафіксовані випадки, коли наречені на реєстрацію шлюбу прибували з короваем на вишитому рушнику.

Із 1990-х років на весіллі паралельно з репортажним та постановочним фотографуванням стає популярною відеозйомка за допомогою портативної касетної відеокамери. Спочатку фільмування весільного дня здійснювалося фрагментарно, у короткометражному форматі. Оскільки для запису використовували відеокасету, то, відповідно, зйомки весільного дня вмщували в 1–15 години півки. Відеофіксацію проводили зазвичай під час кількох ключових етапів весілля: зустріч наречених, реєстрація шлюбу, вінчання, знімання фати, обдарування та частування короваем. Сучасна весільна відеозйомка передбачає наявність сюжету, попередньо складеного індивідуального сценарію, продуманий антураж, художні та стилістичні елементи. Загалом процес весільної відеозйомки, як і фотографування, можна розділити на два формати: репортажна, яка передбачає детальне відображення усіх подій на весіллі, та постановочна, яку провадять за попередньо складеним сюжетом, використовуючи тематичні декорації чи обстановку. Найчастіше постановочні кадри фіксують під час вбирання та підготовки до зустрічі наречених. З появою компактної відеокамери в перебіг весільного дня додали окремий пункт – виїзну фотосесію та фільмування, які зазвичай відбуваються після реєстрації шлюбу чи вінчання, перед святковим застіллям. Фото- та відеозйомку здійснюють в декорованій студії або на вулиці біля визначних місць. В. Борисенко зауважує, що зйомка під час прогулянки порівняно нова загальноукраїнська традиція [2, с. 197]. Примітно, що так звана весільна прогулянка стала популярною серед молоді й на сьогодні практично входить у структуру весілля як обов'язковий пункт.

Поряд із постановочною зйомкою побутують хронологічні й невимущені фото- та

відеокадри, які здійснені під час приготувань до певних обрядів чи між ключовими етапами весілля. Не втручаючись у весільний процес, операторам часто вдається зафіксувати весільних персонажів у дії, без позування та гри на камеру. Такі світлини та відеозаписи відкривають весілля з іншого боку, з середини. Наприклад, для постановочної зйомки нареченій здебільшого допомагає наряджатися старша дружка чи дружки, водночас у сімейних архівах зберігаються фотографії, на яких зображено, що насправді мати допомагає одягтися, а зачіску й макіяж роблять відповідні спеціалісти. Також під час якогось обряду для постановочних кадрів задіюють розпорядника весілля (тамаду, ведучого), насправді ж у нього сценічні обов'язки, а виконувачами здебільшого є близькі родичі наречених – відповідають за обрядові атрибути, слідкують за перебігом та виконанням етапів весільного дня, запрошують гостей до столу чи танців.

Паралельно зі зміною форматів фотозйомки виникли й нові варіації відео. Здебільшого це короткометражний фільм про історію знайомства та взаємини наречених. Головні герої, молоді, намагаються відтворити ключові моменти відносин – першу зустріч, побачення, освідчення. Очевидно, що такі відео є постановочними, виконують естетичне й пам'ятне призначення. Сьогодні поряд із довготривалою репортажною зйомкою всього весілля стає популярною кліпверсія, яка включає найважливіші та найяскравіші моменти весільного дня.

Зауважимо, що весільний день нині планують з урахуванням фото- та відеозйомки, які потребують додаткового часу. Переглянувши фото- і відеоматеріали із різних сімейних архівів, виділяємо схожі сюжетні сцени весільного дня: вбирання наречених, прощання із молодістю, батьківським домом, благословення батьками, зустріч молодих, викуп, реєстрація шлюбу, вінчання, проїзд весільного кортежу, привітання молодих, перший танець, святкове застілля, танцювально-розважальна програма та покривання молодої.

Популярності набирає тенденція фільмування заручин чи сватання. Такі кадри дають можливість визначити рівень збереження традицій та особливості проведення обрядів. Якщо на сьогодні здебільшого власне весілля проводиться за осучасненим сценарієм, адаптованим до західних звичаїв, то передвесільний етап включає більше традиційних ознак. Сім'ї наречених намагаються відтворити відомі їм традиційні звичаї, характерні їхній місцевості, використовуючи відповідний одяг, атрибути, словесні формули тощо. Такі заздалегідь змонтовані відеокліпи інколи включають у розважальну частину – презентують гостям під час святкового застілля. Варто зауважити, що показ фото й відео, які презентують обрядові дієства передвесільного етапу, має ефект популяризації народних шлюбних традицій серед присутніх гостей, головним чином молоді. Зокрема, відеозаписи передвесільного циклу є етнографічно вартісними, адже не тільки поповнюють польову дослідницьку базу, а й відтворюють сучасні реалії підготовки до укладання шлюбу та побутування традиційних обрядів у передвесільному циклі.

Зауважимо, що за час побутування у структуру весілля увійшов не тільки процес фото- та відеозйомки, а й додалися нові постійні учасники – фотограф та відеооператор. Вони під час весілля частково перебирають на себе функції розпорядників – за їхньою вказівкою розпочинають певний етап обрядового чи розважального дієства, саме того, яке має бути обов'язково відзнято. Безпосередня участь та функції операторів на сучасному весіллі надають їм значимості та проявляють їх як нових, уже обов'язкових, весільних персонажів.

З кінця ХХ ст. на весіллі, у зв'язку зі збільшенням доступності технічних засобів, почала побутувати аматорська зйомка. Крім професійних, на весіллі були ще один-два оператори-аматори з гостей, які використовували власні компактні фото- та відеокамери. Зокрема, це зауважує дослідниця весіль-

ної обрядовості В. Дмитрюк, вказавши, що у сімейних альбомах поряд з професійними з'явилися аматорські весільні фотографії, зроблені гостями та родичами [4, с. 80].

Сьогодні ж на весіллі більшість присутніх мають змогу фіксувати святкове дієство. Зауважимо, що аматорські фотографії та відео частково відображають реалії сучасного весілля, адже здебільшого така зйомка здійснюється фрагментарно та з вигідного автору ракурсу. Зокрема, О. Кісь вказує, що аматорське фотографування намагається конструювати світлину в такий спосіб, щоб показати дійсність якнайкраще, додаючи до неї навіть яку-небудь мрію чи прагнення. Натомість неприємні чи непривабливі моменти залишають за кадром. Тому зрозуміло, що вивчаючи повсякденність за допомогою таких фотографій, велику їх частину ми не побачимо, не зможемо реконструювати [13]. Так само відбувається й з відеоматеріалом – у кадр аматорської зйомки потрапляють лише ті дієства, які автор вважає важливими, цікавими чи веселими. Наприклад, гості-оператори частіше знімають розважальну частину весілля (танці, конкурси та змагання між нареченими, хлопцями та дівчатами), ніж традиційні обрядові дієства.

За час існування весільної фотографії та відеозйомки відбулися й певні трансформації їхнього зберігання та побутування. Одним із найпоширеніших способів організованого зберігання світлин є фотоальбом. Його виникнення збігається із появою фотографії. Спочатку це були книги, у яких розміщували перші фотографічні експерименти. Фотоальбоми масово з'явилися у продажу пізніше, коли фотографії стали доступніші [1, с. 117]. Із розвитком і поширенням фотосправи, появою любительської фотографії у 20–30-х роках ХХ ст. фотоальбом входить у побут широких кіл міського населення і частково сільського, серед якого переважають настінні фотоколажі [5]. Зокрема, фотоальбоми часто були й весільним подарунком для молодих. Формат такого альбому передбачав само-

стійне заповнення подружжям світлинами та підписами до них. Фотоальбоми, зокрема й весільні, набули статусу сімейної реліквії, у них пильно зберігали кожен світлинку. Як зауважує О. Пригарін, до середини ХХ ст. будь-який знімок передбачав довготривале збереження, характерним було дбайливе ставлення до кожного екземпляра, оскільки він був засобом «документування» важливої події. Розташування на почесних місцях, іноді поряд із іконами, дозволяє припустити, що весільні портрети молодят функціонували як фамільні ікони [14]. Дуже часто весільні фотографії розсилалися поштою тим родичам, які не були присутні на весіллі.

Наприкінці ХХ ст. доступність фотоплівки та спосіб її цілісного проявлення дали можливість поповнювати сімейні архіви великою кількістю весільних фотографій. Загальна чисельність професійних та аматорських світлин весільного дня складає від кількох десятків до пари сотень. Як уже зазначалося, крім фотографування, з появою компактною відеокамери й фільмування стало майже обов'язковим пунктом весільного дня. Відеозаписи зберігали на магнітній касеті в одній або двох копіях, згодом почали використовувати компакт-диски. Переважно доступ до вільного перегляду весільних фото й відео мали лише члени сім'ї чи близькі родичі. Для решти родичів чи тих, хто не зміг потрапити на весілля, проявляли по кілька фотолистівок, а весільне відео здебільшого переглядали у сімейному колі. Світлини та відео сімейного архіву дбайливо зберігали та не передавали в чужі руки.

Від початку ХХІ ст. розвиток та поява цифрових технологій змінили не тільки спосіб отримання фото та відео, а й можливості їхнього зберігання та накопичення. Сучасні гаджети за рахунок більшого обсягу вбудованої цифрової пам'яті дозволяють набути значну кількість фото та відео. Зауважимо, що нові технології дають можливість й для дослідників фіксувати сучасну весільну обрядовість не фрагментарно, а у повному

обсязі протягом усього виконання обряду. Крім цифрових носіїв – карта пам'яті, флеш-карта – для зберігання фотографій та відеозаписів використовують файлообмінники у всесвітній мережі, де за відповідним посиланням надається доступ для перегляду матеріалів. Примітно, що для друку сучасні наречені відбирають лише невелику кількість знакових світлин, на яких зображено ключові дії весільного дня. Популярним і осучасненим варіантом весільного альбому є фотокнига, на сторінках якої відбито фотографії за сюжетом з коментарями та відповідною художньою обробкою.

Зауважимо, що у час цифрових технологій весільні фото та відео стали доступними для загалу, а саме – для Інтернет-користувачів. Сучасні наречені є активними користувачами соціальних мереж та спільнот й часто публікують свої весільні світлини й кліпи в галереях на своїх віртуальних сторінках, окремих тематичних сайтах чи блогах. Крім таких варіантів демонстрування подій весільного дня, Інтернет-сфера дозволяє здійснювати пряму трансляцію (відеострім) святкового дійства. Найчастіше таку трансляцію проводить хтось із присутньої молоді або ж і самі наречені на своєму акаунті в соціальній мережі. Здебільшого відеострім здійснюють під час шлюбної церемонії, святкового застілля чи розважально-танцювального дійства. Серед молоді весільні відео стріми набувають все більшої популярності, тому не виключаємо, що з часом такі трансляції природно сформуються у новий звичай сучасного весілля. Під час відеотрансляції за урочистостями та святкуваннями можуть спостерігати користувачі соціальних мереж, які фактично не були запрошені на весілля, але виявляють зацікавленість до весільного видовища. Вважаємо, що це явище – спостереження за укладанням шлюбу, у зв'язку із розвитком технологічних можливостей трансформувалося зі звичаю традиційного весілля, коли незапрошені ходили «дивитися на молоду». Зокрема, дослідники традиційної обрядовості зазначають: «Не запро-

шені батьками та молодими збиралися і приходили під вечір – “дивитися на молоду”. Для них господарі готували лавки у дворі. Незапрошені могли танцювати, слухати музику, спілкуватися з молодими, від цього весілля ставало багатолюднішим, переповненим гомоном та жартами» [17, с. 131]. «Цим людям і музикантам роздавали спідню частину короваю» [9, с. 36].

Відеотрансляція дає можливість залучити до весільного дійства додаткових учасників, створює відчуття присутності тих, хто на весілля не зміг потрапити через певні обставини, зокрема, через сучасні епідеміологічні чи суспільно-політичні ситуації. В Україні від початку карантинних обмежень уже відомі випадки проведення дистанційного онлайн-весілля. Молодята разом із івент-агентством у режимі онлайн обговорили деталі церемонії, підібрали сукню та місце проведення. Власне на церемонії укладання шлюбу наживо були присутні лише наречені,

решта учасників – в онлайн-режимі, зокрема й ведуча-розпорядник [11]. Розважальна частина весілля (привітання, танці) також проводилася в інноваційному форматі.

Відзначимо, що процес знімання став настільки популярним і важливим для наречених та гостей, що проходить через усе весільне дійство, як у день весілля, так і під час підготовки. Сучасні інноваційні технології виводять у новий формат укладання шлюбу та організацію весілля, а цифрові пристрої розширюють можливості фіксації та зберігання весільних фото- та відеоматеріалів. Водночас варто зауважити, що аудіовізуальні матеріали не можуть у повному обсязі відобразити етнографічну дійсність сучасної весільної обрядовості, адже багато кадрів є постановочними та продубльованими. Більш інформативним та значимим для дослідження сучасної обрядовості буде спостереження за проведенням весіллям у новому онлайн-форматі.

Список використаних джерел

1. Беньямин В. Произведение искусства в эпоху его технической производительности. *Избранные эссе*. Москва, 1996.
2. Борисенко В. К. Сімейна обрядовість українців ХХ – початку ХХІ століття : [монографія] / НАН України. Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2016.
3. Буртова Н. Свадебная фотография : начало развития жанра. 15 лютого 2010 р. URL : <http://rphotos.ru/lessons/4432-svadebnaya-fotografiya>.
4. Дмитрюк В. В. Весільна фотография як етнографічне джерело: на прикладі сімейних фотоальбомів мешканців Одеської області. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки*. 2014. № 1119. Вип. 18. С. 79–86. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISU_2014_1119_18_14.
5. Касян Л. Г. Фотоальбом як спосіб збереження і презентації інформації, архівний документ, історичне джерело: тематико-типологічний аналіз (за документами ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного). *Архіви України*. 2016. № 3–4. С. 174–190. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2016_3-4_13.
6. Коляструк О. А. Використання візуальних джерел у відтворенні повсякденності. *Науковий вісник УжНУ*. Ужгород, 2008. Вип. 21. С. 50–53. URL : http://nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ist/2008_21/028.htm.
7. Коляструк О. А. Візуальні документи як особливі джерела історії повсякденності. *Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика* : зб. ст. Київ, 2008. Вип. 14. С. 259–264.
8. Красилюк Я. В. Фотография як джерело історичного дослідження. *Гуржіївські історичні читання*. 2014. Вип. 7. С. 101–103. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gurit_2014_7_38.
9. Магрицька І. В. Весільний обряд на Східній Слобожанщині : навч. посібник. Луганськ : СПД Резніков В. С., 2011. 44 с.
10. Маркітан Л. П. Інформаційний потенціал кінофотовідеодокументів як історичного джерела. *Український історичний журнал*. 2002. № 5. С. 34–49. URL : http://resource.history.org.ua/publ/journal_2002_5_34.
11. Одруження під час карантину. Як у Львові провели перше онлайн-весілля. URL : <http://portal.lviv.ua/news/2020/04/24/odruzhenia-pid-chas-karantynu-iaku-lvovi-provely-pershe-onlajn-vesillia>.
12. Особливості весільної відео зйомки. URL : <https://mozarfoto.com/articles/2/>.
13. Потенціал візуальної антропології: аматорські фотографії в антропологічній перспективі. URL : <https://social-anthropology.org.ua/seminars/potential-vizualnoyi-antropologii/>.
14. Пригарин А. А. Фотографии как источник для изучения старообрядчества Измайловской епархии. URL :

http://www.borovskold.ru/content.php?page=lonuemcd_rus&id=132&sid=83.

15. Фотографія в Україні. URL : http://photo.ukrinform.ua/ukr/phplus/?t=2008/200805_djstory.html.

16. Фотографія. Історія весільної фотографії. URL : <https://betar.org.ua/istoriya-vesilnoyi-fotografiyi-4-foto/>.

17. Шостак Д. Сучасна весільна обрядовість на Миколаївщині. *Етнічна історія народів Європи*. 2008. Вип. 24. С. 131–137. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_2008_24_23.

References

1. BENJAMIN, Walter. The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction. In: Walter BENJAMIN, *Select-ed Essays*. Moscow: Medium, 1996 [in Russian].
2. BORYSENKO, Valentyna. *Familial Rituals of the Ukrainians in the XXth to Early XXIst Centuries*. Ed. by Hanna SKRYPNYK. Kyiv: M. Rylskiy IASFE of NAS of Ukraine, 2016, p. 117 [in Ukrainian].
3. BURTOVAYA, Natalia. *Wedding Photography: An Inception of the Genre*. February 15, 2010 [online]. Available from: <http://prophotos.ru/lessons/4432-svadebnaya-fotografiya> [in Russian].
4. DMYTRIUK, Viktoriya. Wedding Photography as an Ethnographic Source: Exemplified by Family Photo Albums of Odesa Region Residents. In: Dmytro CHORNYI, executive secretary, *Bulletin of the Vasyl Karazin Kharkiv National University*. Kharkiv: Vasyl Karazin KhNU Publishers, 2014, no. 1119, iss. 18: *Series: History of Ukraine. Ukrainian Studies: Historical and Philosophical Sciences*, pp. 79–86 [in Ukrainian].
5. KASIAN, Liudmyla. Photo Album as a Means of Storing and Presenting Information, As an Archival Document, and as a Historical Source: A Thematic and Typological Analysis (According to Documents of the Hordiy Pshenychnyi Central State Archives of Audio and Visual Documents of Ukraine. In: Tetiana BARANOVA (ed.-in-chief). *Archives of Ukraine: A Theoretical and Practical Journal*. Ukrainian Research Institute of Archival Affairs and Record Keeping. Kyiv, 2016, no. 3–4 (302–303), pp. 174–190 [online]. Available from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2016_3-4_13 [in Ukrainian].
6. KOLIASTRUK, Olha. In: Yuriy DANYLET'S, ed.-in-chief, *Scientific Herald of the Uzhhorod National University. History Series: Collected Scientific Papers*. Uzhhorod, 2008, iss. 21, pp. 50–53 [online]. Available from: http://nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ist/2008_21/028.htm [in Ukrainian].
7. KOLIASTRUK, Olha. Visual Documents as Special Sources of Everyday History. In: Valeriy SMOLIY, ed.-in-chief, *Ukraine in the XXth Century: Culture, Ideology, Politics: Collected Articles*. Kyiv: Institute of History of Ukraine, NAS of Ukraine, 2008, iss. 14, pp. 259–264 [in Ukrainian].
8. KRASYLIUK, Ya. Photography as a Source of Historical Research. In: Valeriy SMOLIY, ed.-in-chief, *The Hurzhiy Historical Readings: Collected Scientific Papers*. NASU Institute of History of Ukraine, Bohdan Khmelnytskyi Cherkasy National University. Cherkasy: Chabanenko Yu. A. Publishers, 2014, iss. 7, pp. 101–103 [online]. Available from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gurit_2014_7_38 [in Ukrainian].
9. MAHRYTSKA, Iryna. *Nuptial Ceremony in Eastern Slobozhanshchyna: A Teaching Aid*. Luhansk: BE Rieznikov V. S., 2011, 44 pp. [in Ukrainian].
10. MARKITAN, Liudmyla. Information Potential of Film-, Photo- and Video- Documents as a Historical Source. In: Valeriy SMOLIY, ed.-in-chief, *The Ukrainian Historical Journal*. Kyiv: Scientific Thought, 2002, 5, 34–49 [online]. Available from: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2002_5_34 [in Ukrainian].
11. ROY, Veronika. Marriage During Quarantine. How the First Online Wedding Was Held in Lviv. In: *The Lviv Portal*. April 24, 2020 [online]. Available from: <http://portal.lviv.ua/news/2020/04/24/odruzhennia-pid-chas-karantynu-iak-u-lvovi-provely-pershe-onlajn-vesillia> [in Ukrainian].
12. ANON. Features of Wedding Video Shooting. In: *Photo- (Video-) Studio Mozar* [online], Available from: <https://mozarfoto.com/articles/2/> [in Ukrainian].
13. CHORNIY, Petro. Potential of Visual Anthropology: Amateur Photography in an Anthropological Aspect. In: *Social Anthropology*. NASU Institute of Ethnology, Social Anthropology Department [online]. Available from: <https://social-anthropology.org.ua/seminars/potentsial-vizualnoyi-antropolohii/> [in Ukrainian].
14. PRIGARIN, Aleksandr. Photos as a Source for Studying the Old Believers of the Eparchy of Izmail. In: *Old Borovsk. Proceedings of the Xth International Conference in 2011. The Museum of History and Culture of the Old Believers* [online]. Available from: http://www.borovskold.ru/content.php?page=lonuemcd_rus&id=132&sid=83 [in Russian].
15. ANON. Photography in Ukraine. In: *Ukrinform. Photo-plus, Digest no. 10 (May, 2008)* [online]. Available from: http://photo.ukrinform.ua/ukr/phplus/?t=2008/200805_djstory.html [in Ukrainian].
16. maxwelhelp. *The History of Wedding Photography (Four Photos)*. 06.04.2018 [online]. Available from: <https://betar.org.ua/istoriya-vesilnoyi-fotografiyi-4-foto/> [in Ukrainian].
17. SHOSTAK, Dariya. Modern Wedding Ceremonies in Mykolayivshchyna. In: Viktor KOLESNYK (editorial board's head). *Ethnic History of European Nations: Collected Scientific Papers*. Taras Shevchenko Kyiv National University. Kyiv: Uniserv, 2008, iss. 24, pp. 131–137 [online]. Available from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_2008_24_23 [in Ukrainian].